

El valencianisme

Rafael Roca,
*El valencianisme
de la Renaixença*,
Edicions Bromera,
Alzira 2010.

En acabar la lectura d'aquest llibre, te n'endus la impressió que és una estesa de mà des del País Valencià als catalans i als mallorquins perquè sapiguem marxar plegats defensant i practicant la nostra llengua i la nostra cultura, que són comunes a totes tres comunitats. Oi més que així, perquè si hem de ser reals cal dir que aquesta impressió ja te l'emportes a les primeres pàgines de la seva lectura. Et trobes amb un germà de llengua, de «lluny» de casa, que la parla com tu, que l'estima i que la vol vindicar a casa seva i en tot indret on sigui parlada i practicada en cultura. El llibre d'un germà de «lluny» sorprèn més, apella més, cobra més autoritat que un del mateix nivell escrit per un germà que viu a la cantonada; motiu pel qual gosem recomanar-lo força a mallorquins i a catalans; i en especial als valencians.

El títol se situa a mencionar un punt cabdal com és la Renaixença, però el tema directe de l'elaboració del conjunt el fan els Jocs Florals, ànima de la Renaixença, el seu llevat dinamitzador, aglutinador de les grans figures que la impulsaren i llur expressió de cara a propis i estranys –dient «estranys» vull dir de fora dels Països Catalans–. La vitalitat de la Renaixença i les matisacions que adquirí en els diversos àmbits de la cultura catalana les hi imprimiren el Jocs Florals. En foren l'expressió intel·lectual i el baròmetre del seu clima intern.

Rafael Roca adopta per lema aquelles paraules de Joan Fuster en el seu assaig *Nosaltres els valencians*: «La Renaixença ha estat, socialment, un fracàs. Ha estat, de tota manera, un èxit. Si jo puc escriure avui aquest llibre, no és perquè els poetes «de guant» i els «d'espardenya» van fer llur feina, més bé o més malament, però positiva?» És clar, la celebració dels Jocs Florals va portar alts i baixos, a València i a Catalunya, i les mateixes paraules podrien ser aplicades arreu on foren els Jocs celebrats però en la respectiva mesura. Foren ells els qui mantingueren la flama viva.

Per aquesta raó l'autor, deixada de banda la interpretació de cerimònies pomposes, folclòriques i arcaïtzants, falsa etiqueta amb la qual han arribat als nostres dies, perfila tres atots reals, lloables i significatius d'aquells Jocs: foren festes d'exaltació social de la llengua i la literatura autòctones; plataforma de promoció d'escriptors i d'obres; cerimònies de confraternització cultural entre el País Valencià, Catalunya i les Illes Balears.

Fan les tres fonts d'energia que necessitava la Renaixença per a dinamitzar-se a tot arreu i en tota dimensió. És molt important la força que donaren al tercer punt, el de la fraternització, els patriarques de la llengua i la cultura en cada sector: Marià Aguiló, per les Illes, Teodor Llorente, per València, i Milà i Fontanals, Verdaguier i d'altres, pel Principat. L'agermanament fou allò que donà més vitalitat interna als Jocs, que els féu més domèstics i alhora els atorgà tendència universalista, i que vindicà i practicà la igualtat de la llengua parlada en tots tres sectors, mal treballats, aquests, per la constant política del centre, adversa a la llengua, a la cultura i a la identitat catalanes i destructora de totes tres, si podia. Pràcticament tots aquells grans homes, d'altra banda sincers i clarividents, caigueren en el borinot del «separatisme» i en feien protestes explícites en contra, per la gran pressió que sentien a la pell, rèmora que de ben segur que els amoinà i els frenà en llur bona línia ascendent. El dogma de la *unidad*, molt ben manipulat pel contrari en aspectes multiformes, ha atordit secularment els prohoms catalans i els ha distorsionat la recta apreciació dels nostres drets més elementals com a poble. Ha estat altament esterilitzador, a casa nostra, aquest dogma, tostemps i arreu. Als Jocs de València hi assistiren personalitats castellanes tan representatives i de tan alta qualitat literària com el poeta Núñez de Arce, però a la llarga se'n distanciaren, molestos per llur tendència *separatista*. I els catalans, sentint-se'n culpables, si ja no en demanaven perdó.

En nou capítols densos i ben elaborats Rafael Roca esgrana la

història dels Jocs Florals valencians per peces menudes i fa arrellec de les dades més significatives i d'aquelles escaïences que més relleven la tendència a la unitat lingüística i cultural que les celebracions suposaven. Bé pot ser dit que el *leitmotiv* del seu tractat és l'agermanament de les tres comunitats en qüestió.

Però aquest arrellec encara va més enllà i presenta la llista detallada de les personalitats que hi assistiren, fos com a organitzadors o com a autors que aspiraven als premis. També descriu breument el marc social i el marc polític en què els Jocs tingueren lloc. En definitiva, aquest llibre és el gran compendi dels Jocs Florals Valencians, un gran referent per als investigadors i els estudiosos de la història cultural de casa nostra, que de passada els obsequia amb una gran feina feta.

No en dóna un rave, Rafael Roca, que la causa del nacionalisme i la de la llengua guanyin importància al País Valencià actual. No s'enganya i és ben explícit a delatar l'esforç que ha fet i que fa la drete conservadora i més espanyolista contra la identitat valenciana i concretament contra la unitat de la llengua. No hi veu un esdevenidor falaguer. Toca ben de peus a terra. Aquests dies l'hem tingut aquí, a Bellpuig, entre nosaltres en un col·loqui amigable i informal. Ens ha manifestat que València està ben girada de cara a Madrid, en tot aspecte, polític, social, econòmic, sentimental. Allò dels Països Catalans allí és una entelèquia que ni es menciona. Amb tot, diu que hi ha una flama, minoritària però ben viva i *in crescendo*. La feina que cal fer és immensa. I cal emprar-la, no n'hi ha d'altra. ◆

PERE ORTÍS

tals normes presenten molts i greus inconvenients. Justament en aquesta obra es constata un d'aquests inconvenients: l'ambigüitat. Efectivament, hi llegim: «Jo només volia insinuar el perill de la rutina, de l'amanerament. No he cregut mai en la forma prefixada» (pp. 90-91). Doncs bé, el lector interpreta que *prefixada* és un derivat de *prefix*, per-

què, de fet, existeixen les *formes prefixades*, formes que funcionen com un prefix. Doncs no: resulta que l'autor vol dir 'formes fixades prèviament', sentit que hauria restat clar des del principi si, seguint la normativa tradicional sobre el guionet, hagués escrit *formes pre-fixades*.

Resumint, disposem, des de finals de l'any passat, d'un altre

bon llibre del poeta i prosista bagenc (per naixença), berguedà (per adopció) i solsoní (per bisbat) Climent Forner, llibre que hauria pogut ser formalment millor si hagués gaudit d'un procés de correcció més acurat, cosa que també es pot dir de la majoria de llibres catalans que s'editen actualment. ◆

JOSEP RUAIX I VINYET